

Seat No. : 11022

NP-106

November-2017

M.Com., Sem.-III

504 EA : Management Accounting-I

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ અને નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત આપો.
અથવા

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની ટેકનીકો (પદ્ધતિઓ)ની ચર્ચા કરો.

(B) નીચે આપેલી વિગતોને આધારે કાર્યકારી વિચલનો શોધો અને જરૂરી સમજૂતી આપો :

માલસામાનનો પ્રમાણ ખર્ચ : એકમદીઠ 8 કિલો ગ્રામ, દરેક કિલોગ્રામ દીઠ ₹ 15 લેખે.

ખરેખર ઉત્પાદન : 3000 એકમો

ખરેખર માલસામાનનો વપરાશ : 28000 કિલોગ્રામ, કુલ ₹ 4,76,000નો ખર્ચ

સરકારની આયાત-નિકાસ નીતિમાં ફેરફાર થવાથી ઉપરોક્ત માલસામાન કિલોગ્રામ દીઠ ₹ 12ના ભાવે ખરીદવો શક્ય છે.

પ્રણાલિકાગત વિચલન પૃથક્કરણ અપનાવવામાં આવે તો શું પરિસ્થિતિ ઊભી થાય ?

અથવા

આયોજન વિચલનો અને કામગીરી વિચલનો સમજાવો.

સોનલ લિ.ના તા. 31મી માર્ચ, 2016ના રોજ પૂરાં થતા વર્ષના ચોપડામાંથી નીચેની વિગતો મેળવવામાં આવી છે :

	₹
વેચાણ (20000 એકમો)	32,00,000
બાદ : વેપારી વટાવ	1,60,000
કુલ વેચાણ	30,40,000
વેચાણ પડતર :	
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	8,00,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	6,00,000
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા (ચલિત)	2,00,000
વહિવટી પરોક્ષ ખર્ચા (સ્થિર)	4,00,000
વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચા (ચલિત)	5,00,000

તા. ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૭ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેનાં અંદાજો નીચે મુજબ છે :

- (૧) વેચાણના એકમો ૨૫%થી વધશે.
- (૨) માલસામાનના ભાવમાં ૨૫% વધારો થશે.
- (૩) પ્રત્યક્ષ મજૂરી ૨૦% વધશે.
- (૪) કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ ૧૫%થી વધશે.
- (૫) વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ ૨૫% વધશે.
- (૬) વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ ૧૦% થી વધશે.
- (૭) વર્ષના નફાનો લક્ષ્યાંક ₹ ૧૧,૨૫,૦૦૦ નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.

તમારે ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૭ના પૂરા થતાં વર્ષ માટેનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરી વેપારી વટાવના દરમાં કોઈ ફેરફાર થતો નથી એવી ધારણા સાથે એકમદીઠ વેચાણકિંમત શોધવાની છે.

અથવા

- (a) સર્વગ્રાહી બજેટ (માસ્ટર બજેટ) પર ટૂંકનોંધ લખો. 7
- (b) મૂડી બજેટ સમજાવો. 7

૩. શિવમ લિ.ના ચોપડેથી નીચે મુજબની માહિતી લેવામાં આવી છે :

14

વિગત	અંદાજિત ₹	ખરેખર ₹
વેચાણ મૂલ્ય : એકમદીઠ ₹ ૫૦ લેખે એકમદીઠ ₹ ૫૫ લેખે	20,00,000	19,25,000
માલસામાન પડતર : કિલોગ્રામ દીઠ ₹ ૫ લેખે અને એકમદીઠ ૪ કિલોગ્રામ કિલોગ્રામ દીઠ ₹ ૬ લેખે અને એકમદીઠ ૪ કિલોગ્રામ	8,00,000	8,40,000
મજૂરી પડતર : કલાકદીઠ ₹ ૨ લેખે અને એકમદીઠ ૫ કલાક કલાકદીઠ ₹ ૨.૫૦ લેખે અને એકમદીઠ ૪ કલાક	4,00,000	3,50,000
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ : કલાકદીઠ ₹ ૧.૫૦ લેખે અને એકમદીઠ ૫ કલાક કલાકદીઠ ₹ ૨ લેખે અને એકમદીઠ ૪ કલાક	3,00,000	2,80,000
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ : એકમદીઠ ₹ ૩ લેખે એકમદીઠ ₹ ૪ લેખે	1,20,000	1,40,000
કુલ પડતર	16,20,000	16,10,000

તમારે જરૂરી વિચલનોની ગણતરી કરવાની છે અને ગેળાવાણીપત્રક તૈયાર કરવાનું છે.

અથવા

નીચેના પૈકી બે ના જવાબ આપો :

- (1) વિચલનો નોંધવાની એકાકી યોજના સમજાવો.
- (2) એકાકી યોજના અને આંશિક યોજનાની તુલના કરો.
- (3) અનુકૂળ વિચલનો સમજાવો.

4. (A) મિશા લિ. પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે. તેને એક વિચલનની તપાસનો ખર્ચ ₹ 40,000 થશે. એમ જાણવા મળ્યું, જો તપાસને અંતે પરિસ્થિતિ અંકુશ બહાર છે એમ માલૂમ પડે તો સુધારાત્મક પગલાંનો ખર્ચ ₹ 60,000 થશે. જો તપાસ કરવામાં નહીં આવે તો વધારાની પડતરનું વર્તમાન મૂલ્ય ₹ 3,00,000 થશે. પ્રક્રિયા અંકુશમાં હોવાની સંભાવના 0.80 છે અને પ્રક્રિયા અંકુશ બહાર હોવાની સંભાવના 0.20 છે.

તમારે સલાહ આપવાની છે કે

- (1) વિચલનની તપાસ હાથ ધરવી કે નહીં.
- (2) સંભાવનાની કઈ સપાટી એ વિચલનોની તપાસ કરવી જોઈએ.

અથવા

મહત્ત્વ સૂચકતા મોડેલ પર નોંધ લખો.

- (B) ખર્ચ-લાભ મોડેલ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

અથવા

વિચલન વિશ્લેષણના હેતુઓ સમજાવો.

5. નીચે આપેલા દરેક પેટા-પ્રશ્નોના એક કરતાં વધારે જવાબ આપેલા છે જે પૈકી એક જવાબ સાચો છે. સાચો જવાબ પસંદ કરી જરૂરી ગણતરી કે ખુલાસા આપો :

- (1) _____ હિસાબી પદ્ધતિ ગતિશીલ અને દીર્ઘદૃષ્ટીવાળી હોવી જોઈએ.

(a) પડતર	(b) સંચાલકીય
(c) નાણાકીય	(d) આમાંથી એકપણ નહીં

- (2) નીચેના પૈકી કઈ ટેકનીક (પદ્ધતિ) એ સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ નથી ?

(a) પ્રમાણ પડતર	(b) એકનોંધી હિસાબી પદ્ધતિ
(c) અંદાજપત્ર અંકુશ	(d) સીમાંત પડતર

- (3) વૈકલ્પિક પડતર અભિગમ મુજબ મજૂરી દર વિચલન = _____

(a) ખરેખર કલાકો (પ્રમાણદર - ખરેખર દર)
(b) ખરેખર કલાકો (સુધારેલો દર - ખરેખર દર)
(c) પ્રમાણ કલાકો (ખરેખર દર - પ્રમાણદર)
(d) આમાંથી એકપણ નહિ

- (4) મૂળ પ્રમાણો - સુધારેલા પ્રમાણો એટલે _____

(a) કામગીરી વિચલન	(b) આયોજન વિચલન
(c) (a) અને (b) બંને	(d) આમાંથી એકપણ નહિ

- (5) પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્રની ગોઠવણ મુજબ 5000 એકમોના ઉત્પાદને ઘસારો ₹ 15,000 છે, તો 6000 એકમોના ઉત્પાદને એકમદીઠ ઘસારો હશે
- (a) ₹ 3 (b) ₹ 2.50
(c) ₹ 2.75 (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (6) વેચાણ બજેટ મુજબ વેચાણ 80000 એકમો, વર્ષની શરૂઆતમાં અંદાજિત સ્ટોક 5000 એકમો, વર્ષના અંતે અંદાજિત સ્ટોક 10,000 એકમો, તો અંદાજિત ઉત્પાદનના એકમો _____ હશે.
- (a) 75000 એકમો (b) 85000 એકમો
(c) 70000 એકમો (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (7) 50% શક્તિ એ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 70,000 છે અને 70% શક્તિ એ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 90,000 છે, તો ઉપરનામાં સમાયેલા સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ હશે.
- (a) ₹ 50,000 (b) ₹ 20,000
(c) ₹ 30,000 (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (8) કામગીરીના મૂલ્યાંકન માટે ખરેખર પડતરને _____ સાથે સરખાવામાં આવે છે.
- (a) પ્રમાણ પડતર (b) ખરેખર કમાણી
(c) પૂર્વનિર્ધારિત પડતર (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (9) વેચાણ મૂલ્ય વિચલન = _____
- (a) (ખરેખર જથ્થો × ખરેખર ભાવ) - (પ્રમાણ જથ્થો × પ્રમાણ ભાવ)
(b) (પ્રમાણ જથ્થો × પ્રમાણ ભાવ) - (ખરેખર જથ્થો × ખરેખર ભાવ)
(c) (પ્રમાણ જથ્થો × ખરેખર ભાવ) - (ખરેખર જથ્થો × પ્રમાણ ભાવ)
(d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (10) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ બજેટ વિચલન = _____
- (a) બજેટ મુજબનો ખર્ચ - ખરેખર ખર્ચ (b) ખરેખર ખર્ચ - બજેટ મુજબનો ખર્ચ
(c) બજેટ મુજબનો ખર્ચ + ખરેખર ખર્ચ (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (11) માલસામાન ભાવ વિચલન = _____
- (a) ખરેખર જથ્થો (પ્રમાણ ભાવ - ખરેખર ભાવ)
(b) પ્રમાણ જથ્થો (ખરેખર ભાવ - પ્રમાણ ભાવ)
(c) પ્રમાણ જથ્થો (પ્રમાણ ભાવ - ખરેખર ભાવ)
(d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (12) $C < (1 - P) L$ ના સૂત્રમાં "L"નો અર્થ થાય
- (a) તપાસમાંથી મળતો ચોખ્ખો લાભ (b) તપાસમાંથી મળતી ચોખ્ખી ખોટ
(c) તપાસનો ખર્ચ (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (13) નીચેના પૈકી કયું વિચલનોની તપાસનું મોડેલ નથી ?
- (a) નફા-જથ્થા મોડેલ (b) અંકુશ ચાર્ટ મોડેલ
(c) મહત્ત્વ સૂચકતા મોડેલ (d) ખર્ચ-લાભ નિર્ણય મોડેલ
- (14) $\bar{X}$ (એક્ષ-બાર) અંકુશ ચાર્ટનો ઉપયોગ _____ માં થાય છે.
- (a) અંકુશ ચાર્ટ મોડેલ (b) માલસામાન અંકુશ મોડેલ
(c) આંકડાશાસ્ત્રીય સૂચકતા મોડેલ (d) આમાંથી એકપણ નહિ

NP-106

November-2017

M.Com., Sem.-III

504 EA : Management Accounting – I

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Give the difference between Management Accounting and Financial Accounting. 7

OR

Discuss the techniques of Management Accounting.

- (B) Calculate and explain operating variances from the details given below : 7

Standard Material Cost : 8 kg per unit at ₹ 15 per kg.

Actual Production : 3000 units

Actual usage of materials : 28000 kg, at a cost of ₹ 4,76,000

A change in the import export policy of Government has made it possible to purchase the above material at ₹ 12 per kg.

What would be the situation if Traditional variance Analysis is applicable ?

OR

Explain planning variances and operating variances.

2. The following details have been taken from the books of Sonal Ltd. for the year ended on 31st March, 2016. 14

	₹
Sales (20000 units)	32,00,000
<u>Less : Trade discount</u>	<u>1,60,000</u>
Net sales	<u>30,40,000</u>
<u>Cost of Sales :</u>	
Direct materials	8,00,000
Direct wages	6,00,000
Factory overheads (variable)	2,00,000
Administrative Overheads (fixed)	4,00,000
Selling & distribution Overheads (variable)	5,00,000

P.T.O.

The forecast for the next year ending on 31st March, 2017 are as under :

- (1) Sales units to be increased by 25%.
- (2) Material price to be increased by 25%.
- (3) Direct wages to go up by 20%.
- (4) Factory overheads will increase by 15%.
- (5) Administrative overheads will increase by 25%.
- (6) Selling and distribution overheads will increase by 10%.
- (7) Profit target for the year has been fixed at ₹ 11,25,000.

You are required to prepare a budget for the year ending 31st March, 2017 and find out selling price per unit with the assumption that no change in % of trade discount.

OR

- (a) Write short notes on Master Budget. 7
- (b) Explain Capital Budget. 7

3. The following particulars are obtained from the records of Shivam Ltd. 14

Particulars		Budgeted ₹	Actual ₹
Sales Value :	at ₹ 50 per unit	20,00,000	
	at ₹ 55 per unit		19,25,000
Material Cost :	at ₹ 5 per kg and 4 kgs per unit	8,00,000	
	at ₹ 6 per kg and 4 kgs per unit		8,40,000
Labour cost :	at ₹ 2 per hour and 5 hours per unit	4,00,000	
	at ₹ 2.50 per hour and 4 hours per unit		3,50,000
Variable Overheads :	at ₹ 1.50 per hour and 5 hours per unit	3,00,000	
	at ₹ 2 per hour and 4 hours per unit		2,80,000
Fixed Overheads :	at ₹ 3 per unit	1,20,000	
	at ₹ 4 per unit		1,40,000
Total cost :		16,20,000	16,10,000

You are required to calculate necessary variances and also prepare reconciliation statement.

OR

Answer any two of the following :

- (1) Explain the single plan method of recording variances.
- (2) Compare single plan and partial plan.
- (3) Explain favourable variances.

4. (A) Misha Ltd. using a detailed system of Standard Costing finds that the cost of investigating a variance is ₹ 40,000. If after investigation an out of control situation is discovered, the cost of correction is ₹ 60,000. If no investigation is made, the extra cost involved is ₹ 3,00,000. The probability of the process being in control is 0.80 and the probability of the process being out of control is 0.20.

You are required to advise.

- (1) Whether investigation of the variance should be undertaken or not.
- (2) The probability at which it is desirable to company investigation into variance.

OR

Write notes on materiality significance model.

- (B) Explain cost-benefit model with illustration.

OR

Explain objectives of variance analysis.

5. For each of the following sub-questions, more than one answers are given, out of which only one answer is correct. Select the correct answer. Give necessary calculation of explanation :

- (1) The _____ accounting needs to be dynamic and forward looking.

(a) Cost	(b) Management
(c) Financial	(d) None of these

- (2) Which of the following method is not a method of Management Accounting ?

(a) Standard Costing	(b) Single Entry System
(c) Budgetary Controlled	(d) Marginal Costing

- (3) As per opportunity cost approach wage rate variance = _____

(a) Actual Hours (Standard rate – Actual rate)
(b) Actual Hours (Revised Rate – Actual rate)
(c) Standard Hours (Actual rate – Standard rate)
(d) None of these

- (4) Original standards – Revised standards means _____

(a) Operating variance	(b) Planning variance
(c) Both (a) and (b)	(d) None of these

- (5) In a flexible budget format, at the output level of 5000 units depreciation is ₹ 15,000, the depreciation per unit at 6000 unit level would be

(a) ₹ 3	(b) ₹ 2.50
(c) ₹ 2.75	(d) None of these

- (6) Sales as per sales budget 80000 units, estimated stock at the beginning of the year 5000 units, estimated stock at the end of the year 10,000 units. Estimated production units would be ?
- (a) 75000 units (b) 85000 units
(c) 70000 units (d) None of these
- (7) At 50% capacity level factory overheads are ₹ 70,000 and at 70% capacity level factory overheads are ₹ 90,000. Amount of fixed factory overhead included in above amount would be
- (a) ₹ 50,000 (b) ₹ 20,000
(c) ₹ 30,000 (d) None of these
- (8) Actual costs can be compared with _____ in order to evaluate operating performance.
- (a) Standard costs (b) Actual revenue
(c) Predetermined costs (d) None of these
- (9) Sales value variance = _____
- (a) $(Aq \times Ap) - (Sq \times Sp)$ (b) $(Sq \times Sp) - (Aq \times Ap)$
(c) $(Sq \times Ap) - (Aq \times Sp)$ (d) None of these
- (10) Fixed Overhead Budget variance = _____
- (a) Budgeted cost - Actual cost (b) Actual cost - Budgeted cost
(c) Budgeted cost + Actual cost (d) None of these
- (11) Material price variance is = _____
- (a) $Aq (Sp - Ap)$ (b) $Sq (AP - Sp)$
(c) $Sq (Sp - Ap)$ (d) None of these
- (12) In the formula $C < (1 - P) L$, "L" denote for
- (a) Net benefit from investigation (b) Net loss from investigation
(c) Cost of investigation (d) None of these
- (13) Which of the following is not a cost-variance investigation model ?
- (a) Profit-volume model (b) Control charts model
(c) Materiality significance model (d) Cost-benefit decision model
- (14) $\bar{X}$ control chart is used for
- (a) Control charts model (b) Material control model
(c) Statistical significance model (d) None of these